

KRIMINALISTICKÁ GENETIKA V ČESKÉ REPUBLICE

Praxe a legislativa

Pomáhat a chránit

Genetické zkoumání v PČR

Kriminalistická genetická analýza

- standardní kriminalistická znalecká metoda PČR
- zkoumá lidský biologický materiál za účelem jeho identifikace pouze pro trestní účely
- využívá poznatky řady příbuzných biologických disciplín a kriminalistiky
- dlouhodobě vedle daktyloskopie nejvíce využívaným znaleckým zkoumáním v PČR

Součástí genetického zkoumání je

- ukládání získaných vybraných profilů DNA do databáze DNA,
- vyhledávání a porovnávání shodných profilů DNA osob a stop z míst trestných činů.

Budování genetiky v PČR - I

- **1992** – v FBI vyškolen první expert – genetik KÚP
- **1992 - 1993** - zavádění standardního genetického zkoumání v KÚP
- **1999, 2001, 2003** – semináře k zavedení a budování Národní databáze DNA
- **2000 – 2001** - twinning FSS v rámci projektu PHARE v KÚP
- **2001 – 2002**
 - rekonstrukce a vybudování nové genetické laboratoře KÚP
 - vyškolení prvních expertů – genetiků OKTE a posílení kriminalistické genetické činnosti v PČR
 - instalování SW CODIS a vytvoření ND DNA

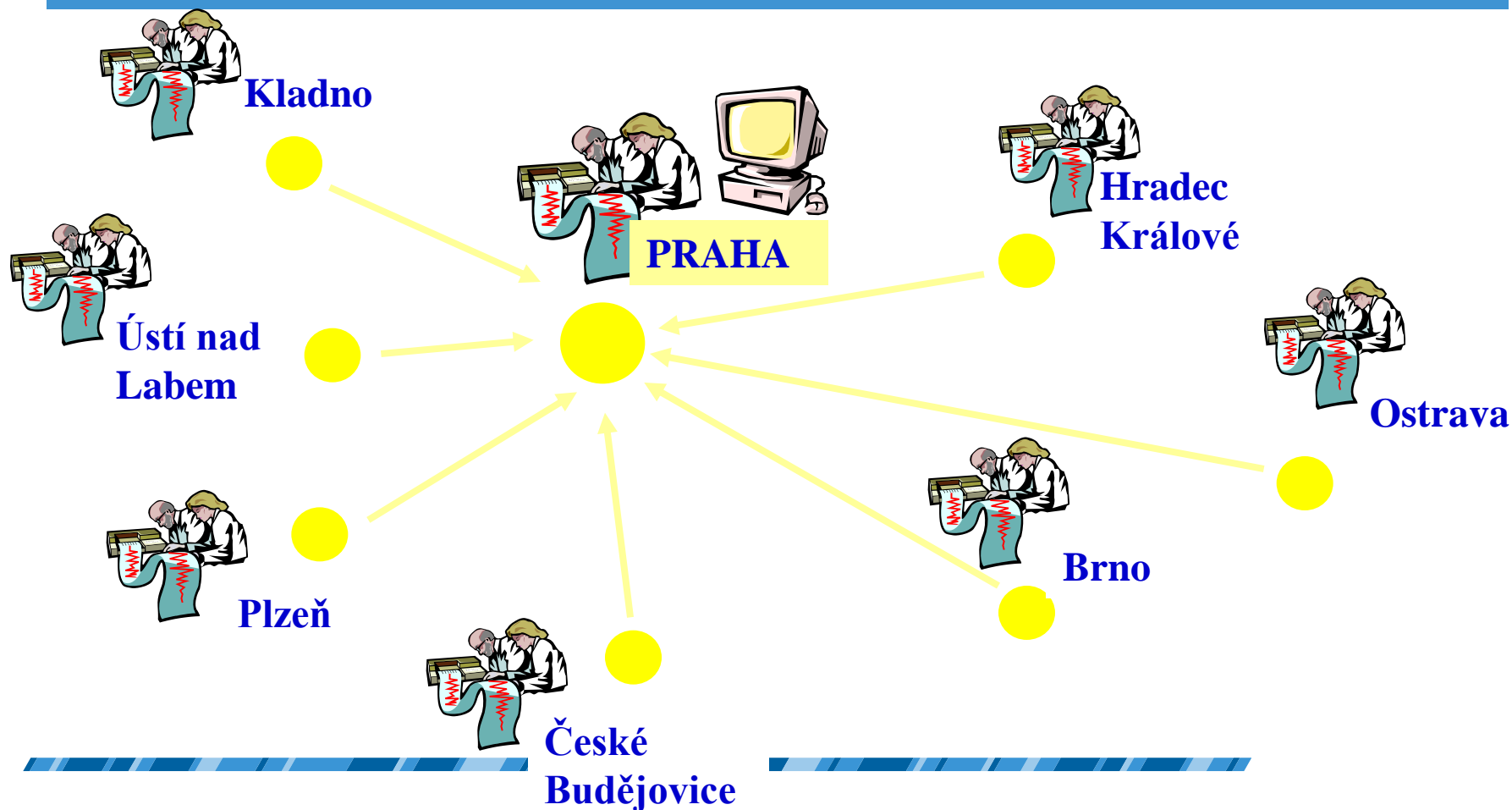

Budování genetiky v PČR - II

- 2003** - vytvoření samostatného oddělení genetických expertiz v KÚP
- 2005** - rozšíření přístupu pracovišť genetiky OKTE do ND DNA
- 2006 - 2008** - kontrola ND DNA ze strany ÚOOÚ
- 2007**
 - vybudování a spuštění rutinního provozu LABUS KÚP
 - provedení dodatečných identifikačních údajů ve věznicích ČR
- 2011** - instalace CODIS 7
- 2011** - evaluace pro mezinárodní výměnu referenčních údajů
- 2011** - kontrola ND DNA ze strany ÚOOÚ

SOUČASNÝ STAV LABORATOŘÍ DNA V PČR

Příprava a vzdělávání expertů – genetiků v PČR

- **kvalifikační požadavky** – vysokoškolské magisterské studium v oboru lidské genetiky
- **specializovaná služební příprava:**
 - KKKZ na PA ČR
 - odborná stáž
 - minimálně jednoroční praktická příprava, v KÚP až tři roky
 - kvalifikační zkouška
 - **vydání osvědčení ke znalecké činnosti**
 - **atestační řízení po 5 - 7 letech**

Další zabezpečení výkonu genetické znalecké činnosti v PČR

- **Využívání uznávaných standardních metod, postupů, přístrojů, zařízení a materiálů v kriminalistické genetice**
- **Akreditace metod a postupů dle ISO EN 17025**
- **Ověřování stavu kriminalistické genetiky formou okružních testů**
- **Zapojení do činností pracovní skupiny ENFSI**
- **Účast na mezinárodních konferencích, seminářích a dalších aktivitách**
- **Podíl na řešení výzkumných projektů**
- **Znalecká činnost pouze ve prospěch státu – vyloučení konfliktu zájmů**

Vznik Národní databáze DNA - 2001

Důvody vzniku :

- možnost porovnávání genetických profilů lidských biologických materiálů při objasňování trestné činnosti
- neočekávaná shoda (je-li v databázi stopa a později zaslán bukální stěr)
- důležitý instrument pro identifikaci osob

Důsledek:

- došlo ke značnému **rozšíření možností** a **zvýšení schopností** Policie ČR při objasňování trestné činnosti.

KÚP je uživatel databáze a nikoli vlastník uložených dat, ta ve formě profilů vkládáme, porovnáváme, provádíme jejich vymazání - a to vše na základě požadavku OČTR.

Aktuální obsah databáze DNA

Stav databáze DNA k 30. 09. 2011		
Profily vložené do softwaru CODIS	pachatelé	80 568
	neznámé mrtvoly	538
	neztotožněné stopy z MČ	15 304
	ostatní vzorky	505
	eliminační vzorky	544
	CELKEM	97 459
Neočekávané shody z databáze	stopa-stopa	1 449
	osoba-stopa	2 921

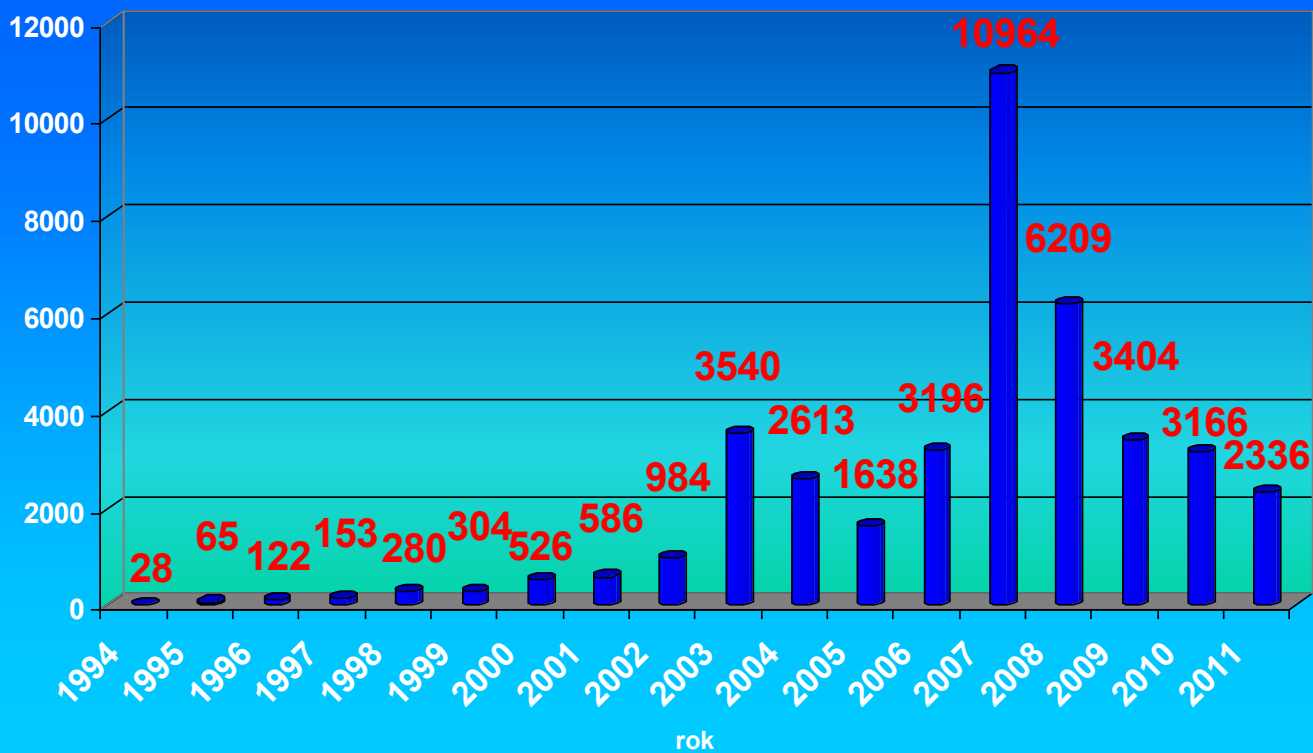

Statistika genetických zkoumání v KÚP za období 2002-2011

rok		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Požadavky na expertízu		984	3540	2613	1638	3196	10962	6207	3404	3166	2161
Zpracované vzorky	celkem	2723	6053	7303	5250	7443	10637	10647	27486	20845	17864
	na 1 expertízu	3,234	2,100	2,392	3,065	3,099	1,849	1,752	3,101	6,965	7,842
Zjištěné shody	stopa-stopa	805	1205	928	1147	1629	948	396	1169	115	39
	osoba-stopa	391	902	824	1112	1428	976	565	1384	1578	1128

Genetická zkoumání v PČR 1994 - 2011

Legislativa

Legislativa – § 65 zákona o Policii ČR (zákon č. 273/2008 Sb.)

Právní titul – budoucí identifikace

Policie může provádět tyto identifikační úkony :

- snímat daktyloskopické otisky
- zjišťovat tělesné znaky
- provádět měření těla
- pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy
- **odebírat biologické vzorky umožňující získání informace o genetickém vybavení**

Identifikační úkony může policie provádět u osob:

- **obviněných** ze spáchání úmyslného TČ
- kterým bylo sděleno **podezření** pro spáchání úmyslného TČ (tzv. zkrácené trestní řízení)
- **ve výkonu trestu odnětí svobody** za spáchání úmyslného TČ
- jimž bylo uloženo **ochranné léčení**
- **nalezených**, po nichž bylo vyhlášeno pátrání a které **nemají způsobilost** k právním úkonům **v plném rozsahu**

Legislativa

Legislativa – zákon o Policii ČR (zákon č. 273/2008 Sb.)

Identifikační úkony může policie provádět u osob:

- které **odmítly nebo nemohou prokázat svoji totožnost - § 63**
(identifikační úkony v rozsahu jako u budoucí identifikace)

- tzv. „**eliminačních osob**“

(osoba, která má jakoukoliv souvislost s prověřovaným trestným činem nebo mimořádnou událostí nebo osobami, které jsou podezřelé z jeho spáchání), např.

- poškozený nebo oznamovatel – pouze k vyloučení stop,
- biologicky příbuzní pohřešované nebo hledané osoby – na základě souhlasu
- plošný screening - pouze k vyloučení

Legislativa

Legislativa – § 158 odst. 3 trestního řádu (zákon č. 141/1961 Sb.)

Policejní orgán při prověřování skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, může vyžadovat odběr biologického materiálu

- je-li k důkazu třeba zjistit totožnost osoby, která se zdržovala na místě činu (např. podezřelý), osoba je povinna strpět úkony potřebné pro takové zjištění

Likvidace osobních údajů

- podezřelá osoba – nedošlo k obvinění
- skutek se nestal nebo není trestným činem,
- vyvinění na základě rozhodnutí státního zástupce nebo soudu

Některé příklady z praxe

„Případ vraždy Barbory Němečkové“ (2004)

Zde byl proveden první plošný screening. Bylo odebráno cca 700 vzorků, shoda vyšla u 632 vzorku, který patřil nezletilému spolužákovi oběti.

„Dopadení tzv. vraha v běžovém (2010)“

Muž se v roce 2009 dopustil série ozbrojených LP v hernách a bankách v Praze. K jeho usvědčení přispěla ND DNA. Za předchozí trestnou činnost strávil čtyři roky ve vězení, kde mu byl odebrán bukální stěr. Po propuštění z vězení v páchání trestné činnosti pokračoval.

„Objasnění vraždy taxikáře v Praze-Kunraticích (2009)“

Poblíž místa činu kriminalisté zajistili plastovou láhev, z níž se genetikům KÚP podařilo stanovit profil DNA. Porovnáním profilu v ND DNA byla zjištěna shoda s profilem muže, kterému byl odebrán bukální stěr ve vězení v roce 2007

Některé příklady z praxe

„Objasnění brutálního znásilnění ženy v Ostravě-Michálkovicích (2010)“

Pachatel byl usvědčen po dvou letech při vyšetřování jiného případu, kdy v ND DNA vyšla shoda jeho profilu DNA s profilem DNA stopy zajištěné v případě znásilnění z roku 2008.

„Přepadení taiwanského občana u hotelu Olympik v Praze v roce 2003“

Z krevní stopy byl stanoven profil DNA, který se podařilo ztotožnit **až po sedmi letech**, kdy se pachatel dopustil další trestné činnosti, v rámci které mu byl odebrán bukální stěr a vložen do ND DNA. Příklad byl proto v roce 2010 otevřen.

„Objasnění vraždy ženy z roku 1994“

Díky ND DNA byla po sedmnácti letech zjištěna shoda profilu DNA stopy z místa činu s profilem DNA osoby ve výkonu trestu. Šlo o recidivistu, který je ve vězení za další vraždu – své vlastní babičky.

„Případ vraždy A. J. z Prahy (2011)“

V této mediálně sledované kauze přivedla kriminalisty na stopu podezřelé osoby právě ND DNA. Ukázala shodu profilu DNA stopy zajištěné na batohu dívky s profilem DNA Otakara Tomka, který byl nakonec na základě nepřímých důkazů označen za pravděpodobného pachatele. Jeho profil byl v databázi „jen“ pro drobnou majetkovou TČ.

Provedení dodatečných identifikačních úkonů

Na základě zákona č. 321/2006 Sb., novely trestního řádu a zákona o Policii ČR.

- celkem odebráno 16 683 bukálních stěrů z 35 věznic
- stanoveno bylo celkem 16 653 profilů DNA, které byly uloženy a porovnány v databázi DNA

➤ Výsledky porovnání

Ze stanovených 16 653 profilů DNA bylo zjištěno:

- **3 094 shod osoba – osoba**

- = bukální stěr dané osoby již byl v databázi DNA uložen v souvislosti s předchozí trestnou činností

- = bukální stěr dané osoby byl do databáze DNA založen v roce 2008 - 2009 v souvislosti s následnou trestnou činností spáchanou po propuštění z věznice (**223 osob = 7%**)

- = ve **157 případech** zjištěny stejné profily DNA, ale odlišné identifikační údaje k osobám

Provedení dodatečných identifikačních úkonů

- **928 shod osoba – stopa**

= shoda profilů osob se stopami z míst trestných činů (**324 = 35%** ztotožněných stop je z roku 2008 – 2009, tedy z období **po propuštění** osoby z věznice)

Nejčastější druhy TČ, kde byla ztotožněna stopa s odsouzenou osobou

1. **Vraždy = 16** nalezených shod (2%)
2. **Loupeže a loupežná přepadení = 111** nalezených shod (12%)
3. **Znásilnění = 29** nalezených shod (3%)
4. **Krádeže a vloup. do domů, bytů a vozidel = 607** nalez. shod (65%)
5. **Výroba a držení OPLJ = 7** nalezených shod (1%)
6. **Ostatní TČ = 158** nalezených shod (17%)

Souhrn

Kriminalistická genetická pracoviště PČR:

- byla vybudována a fungují v souladu s aktuálními zkušenostmi a principy uznávanými v policejních sborech jiných, zejména evropských zemí
- z hlediska fungování jsou s nimi plně srovnatelná
- působí v souladu s českým právním řádem

Kriminalistická genetika a databáze DNA jsou:

- standardními metodami a prostředky současné kriminalistiky
- účinnými nástroji odhalování, objasňování a vyšetřování trestné činnosti

Děkuji za pozornost

Ing. Pavel Kolář, CSc.
Kriminalistický ústav Praha Policie ČR

tel. 974 824 400
ku@mvcvcr.cz

